

Stálá expozice afrického umění na Pražském hradě

Oldřich Vondruška

„Lidé pocházejí původně z Afriky, to je dokázané, a možná proto k nám ty sochy, i když jejich obsah nemůžeme nikdy úplně pochopit, stále tolik promlouvají.“ (R. Kreissl)

Když jsem se v letní sezóně 2002 rozhodoval mezi množstvím výstav, které byly pořádány v Praze, dlouho jsem neváhal. Každého zájemce o umění, náboženství či kulturní antropologii musely totiž zaujmout upoutávky na jedinečnou výstavu o africkém umění, která nabízí ucelený soubor předmětů, jež je považován za jeden z nejrozsáhlejších a nejkvalitnějších na světě. V roce 2001 byla téměř celá tato sbírka převedena z vlastnictví českého rodáka Rainera Kreissla do majetku Českého státu a je již druhým mimořádným darem, kterého se našemu státu od něj dostalo. Zmiňovaná kolekce se skládá ze dvou částí – 491 objektů je darem p. Kreissla, 189 objektů bylo zapůjčeno a zůstává tak jeho majetkem. Jednotlivé artefakty pokrývají v podstatě celý africký kontinent, zvláštní zřetel je kladen na subsaharskou a tropickou Afriku.

Mezi nejrozšířenější národy této oblasti patří národ Dogon (dnešní Mali). Dogonové jsou zastoupeni množstvím soch a masek – např. postava jezdců jako symbolu královské moci, postava se zdviženými rukama (snad jako gesto prosby o déšť), maska „Djenne“ s oválným obličejem, na jejíž hlavě sedí postava s rozkročenými nohama, nebo postava klečící ženy s „faraónskými“ vousy, jejichž symbolická interpretace nám však zůstává skryta. Zvláštní fenomén představují relikviařové schránky „byeri“, jedinečný výtvarný výtvor gabonského národa Fang. Schránky se nacházely v každé rodině, byly středem kultu zesnulých předků a zároveň sloužily při přechodovém rituálu mladíků – jejich úkolem bylo chránit před neštěstím a nemocí.

Celkové množství vystavovaných předmětů je velmi rozsáhlé, proto není možné je zde všechny alespoň stručně popsat. Narozdíl od jiných podobných výstav působí objekty velice sugestivním dojmem, navozují atmosféru dávných magických rituálů. Na druhou stranu je nutno podotknout, že nešední africká expozice trpí zásadním nešvarem, bohužel charakteristickým pro většinu kunsthistorických podniků tohoto druhu – popisky k exponátům se omezují na suchá konstatování týkající se druhu materiálu. Absentuje tak pokus o jakýkoli symbolický výklad, což je do jisté míry způsobeno i tím, že umění černého kontinentu je dosud málo poznáno.

Jmenujme i další pádný důvod, proč navštívit výstavu afrického umění – bylo to právě ono „černošské umění“, které na počátku 20. století inspirovalo mladé pařížské umělce H. Matisse a P. Picassa k vytvoření nového výtvarného stylu, jež představoval naprostou změnu paradigmatu vnímání okolní reality a stal se jedním z viditelných znaků moderního umění, jak ho spatřujeme např. v Picassových „Avignonských slečnách“ (1906–1907).

Stálá expozice afrického umění je přes zimní období uzavřena a bude opět zpřístupněna od 1. dubna 2003 v Královské zahradě v Letohrádku královny Anny denně od 10 – 18 hod. Podrobnější informace lze získat na internetové adrese www.africkeumeni.cz. K výstavě byl rovněž vydán katalog v trojí jazykové mutaci (česky, anglicky a německy), který obsahuje 80 barevných reprodukcí nejvýznamnějších děl.